

Магістр 2 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

НЕОБХІДНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Визначено сутність та основні види вартості основних засобів, розглянуто найпоширеніші випадки, в яких виникає необхідність проведення оцінки та переоцінки основних засобів на підприємстві, а також визначено необхідність проведення даної оцінки на підприємствах.

Аннотация. Определены сущность и основные виды стоимости основных средств, рассмотрены наиболее распространенные случаи, в которых возникает необходимость проведения оценки и переоценки основных средств на предприятии, также сформулирована необходимость проведения данной оценки на предприятиях.

Annotation. The essence and the main types of fixed assets were determined. The most common cases in which there is a need for evaluation and revaluation of fixed assets in the company are analysed. The need for this assessment in companies is stated.

Ключові слова: основні засоби, вартість, оцінка, активи, об'єкт, бухгалтерський облік.

Для функціонування будь-якого підприємства необхідною умовою є наявність основних засобів. Основні засоби є важливим об'єктом діяльності підприємства, що характеризують його інвестиційну привабливість, економічний потенціал та майновий стан підприємства загалом. Ефективне використання основних засобів є чи не найважливішою умовою успішної діяльності господарюючого суб'єкта.

Для ефективного використання основних засобів потрібно ввести на підприємстві систему їх обліку, яка б відповідала вимогам управління. У системі бухгалтерського обліку наявності та руху основних засобів визначальну роль відіграє концепція їх оцінки, яка повинна забезпечувати виконання принципу об'єктивності у формуванні фінансової звітності підприємства [1].

Метою дослідження є вивчення ролі і значення оцінки основних засобів та необхідності проведення даної оцінки.

Проблемами обліку та оцінки в цілях бухгалтерського обліку основних засобів займалось чимало вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких: Бородкін О. С., Бутинець Ф. Ф., Голов С. Ф., Кутер М. І., Малюга Н. М., Палій В. Ф., Сопко В. В., Грігор'єв В. В., Краснокутська Н. С., Семйон В. С., Метьюс М. Р., Перера Х. Б., Дж. Фрідман [2].

Згідно з П(С)БО 7, основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [3].

Критерії визнання основних засобів аналогічним критеріям визнання, які застосовуються для всіх активів, а саме об'єкт основних засобів визнається активом, коли:

існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з використанням цього об'єкта;

його вартість може бути достовірно визначена [4].

Питання оцінки є ключовими у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. У такому контексті оцінка виступає як складова методу бухгалтерського обліку, за допомогою якої здійснюється вимірювання вартості його об'єктів.

Наслідком неправильної оцінки основних засобів може стати неточне обчислення сум амортизації, що призведе до неправильного визначення собівартості продукції (робіт, послуг), а також до заниження податку на прибуток.

Залежно від характеру, стану основних засобів, часу оцінки розрізняють такі види вартості [3]:

- первісна вартість;
- переоцінена вартість;
- залишкова вартість;
- справедлива вартість;
- вартість, яка амортизується;
- ліквідаційна вартість.

Базою для визначення достовірної оцінки об'єктів основних засобів являються господарські договори на придбання чи виготовлення основних засобів або інші документи. Придбані (створені) основні засоби зачисляються на баланс підприємства за первісною вартістю.

Науковці наголошують на тому, що в сучасних умовах та при наявності інфляції, застосування саме первісної вартості може мати негативні наслідки. Навіть при незмінності цін, потенціал основних засобів може постійно змінюватися, оскільки вони можуть морально та фізично застарівати. Основні засоби, придбані в різний час, та ті, які мають однакові характеристики будуть мати різну вартість.

При придбанні конкретного об'єкта основних засобів різними підприємствами, грошова оцінка такого об'єкта

буде неоднаковою, оскільки залежить не тільки від ціни у виробника чи постачальника, а і від розміру ввізного мита, транспортних витрат, плати за державну реєстрацію і т. п.

Найпоширенішими прикладами проведення оцінки є такі випадки:

необхідність укладання цивільно-правових угод;

укладання господарських договорів;

необхідність оцінки або переоцінки основних засобів з метою упорядкування бухгалтерського обліку підприємства;

реорганізація, ліквідація, банкрутство підприємств;

купівля-продаж об'єктів та ін. [5].

Формування та об'єктивність оцінки вартості основних засобів залежить від способу їх оцінки. Помилки при визначенні вартості основних засобів створюють неправдиве враження у власників підприємства стосовно величини їх основного капіталу, призводять до неправильного нарахування суми амортизації, необ'єктивної, а також недостовірної оцінки ефективності використання основних засобів підприємства. Наслідком цього може бути прийняття помилкових рішень щодо стратегії ведення бізнесу. Інтерес власника або менеджменту підприємства до проблем оцінки вартості основних засобів зумовлений потребою мати достовірну інформацію.

Для забезпечення однозначної вартісної оцінки основних засобів, які були введені в експлуатацію в різні роки, їх періодично переоцінюють. Вартість основних засобів після їх переоцінки буде відновною (переоціненою) вартістю. Вона відображає вартість відтворення засобів за сучасних умов виробництва (у цінах року переоцінки). Правила переоцінки регламентовані державою. Згідно з бухгалтерським обліком підприємство може переоцінити об'єкт основних засобів за умов суттєвих відмінностей між його справедливою та залишковою вартістю. У разі переоцінки одного об'єкта основних засобів на ту саму дату здійснюється переоцінка всіх інших об'єктів групи основних засобів, до якої належить переоцінений об'єкт.

Індекс переоцінки визначається як співвідношення справедливої вартості об'єкта і залишкової його вартості. У свою чергу, справедлива вартість, це вартість, за якою може бути здійснений продаж чи обмін об'єкта, або плата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами. А залишкова вартість – це різниця між первісною (переоціненою) вартістю та сумою зносу основних засобів [6].

Отже, існує багато проблемних питань в оцінюванні основних засобів, які потребують вирішення. Насамперед це саме визначення оцінки основних засобів. Адже чинна в Україні нормативно-законодавча база не дає повною мірою реалізувати всі пріоритети оцінки основних засобів. Система оцінки основних засобів підприємства, яка є одним з основних елементів методу бухгалтерського обліку на сьогоднішній день є засобом досягнення стратегічних цілей підприємства, а також виступає інструментом формування інформаційної бази економічного аналізу.

Одним із напрямів реформування бухгалтерського обліку є вдосконалення методології та методики оцінки його об'єктів. З цієї причини можливо доцільно було б розробити окреме положення (стандарт), присвячене розкриттю сутності концепції оцінки у бухгалтерському обліку, яке б виконувало функції, подібні до міжнародних стандартів фінансової звітності.

Наук. керівн. Єфремова Л. В.

Література: 1. Китайчук Т. Г. Проблеми оцінки основних засобів в бухгалтерському обліку / Т. Г. Китайчук // Економічні науки. – Серія "Облік та фінанси". – Випуск 9 (33). – Ч. 2. – 2012. 2. Кирилейза В. П. Особливості вартісної оцінки основних засобів сільськогосподарських підприємств / В. П. Кирилейза, О. Г. Агрес // Наука й економіка. – 2010. – № 2 (18) – С. 165–168. 3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" : Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92, із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів від 11.12.2006 р. № 1176. 4. Бухгалтерський облік. Частина 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://posibnyky.vntu.edu.ua/buh_ob/buhg_1/zmist.htm. 5. Вестник оценщика "Епрайзер" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.appraiser.ru/>. 6. Ліга закон [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua/>.